

Villkoren för Sveriges kredit till Lettland

Sammanfattning

Utskottet behandlar regeringens skrivelse 2009/10:244 Villkoren för Sveriges kredit till Lettland.

I slutet av december 2009 beslutade riksdagen att bemyndiga regeringen att under 2010 besluta om en kredit till Lettland på högst 720 miljoner euro (motsvarande ca 6,7 miljarder kronor enligt dagskurs). Krediten är ett tillägg till Internationella valutafondens (IMF) och EU:s finansiella stöd till Lettland. Sveriges kredit är i sin tur en del av ett samlat nordiskt kreditpaket (Danmark, Estland, Finland, Norge och Sverige) på totalt 1,9 miljarder euro (motsvarande ca 17,7 miljarder kronor enligt dagskurs).

När beslutet togs i december 2009 ansåg finansutskottet att regeringen, i samband med den första utbetalningen av lånet, i en skrivelse skulle återkomma till riksdagen med ytterligare information. Bakgrunden var att regeringens beslutsunderlag saknade uppgifter om villkoren för den lettiska krediten. Den nu aktuella skrivelsen utgör den information som riksdagen har begärt.

Utskottet konstaterar att skrivelsen innehåller kompletterande information om den senaste ekonomiska utvecklingen i Lettland och villkoren för de svenska och nordiska bilaterala krediterna till Lettland. Av skrivelsen framgår bl.a. att villkoren för krediterna i stort sett är identiska med ränte- och amorteringsvillkoren för de lån som de nordiska länderna beviljade Island under 2009. Utskottet föreslår därför att skrivelsen läggs till handlingarna.

Utskottet konstaterar att det är glädjande att det ekonomiska läget i Lettland förbättrats väsentligt under det senaste året, men att det fortfarande återstår betydande utmaningar för att få ned den höga arbetslösheten, öka tillväxten och få till stånd hållbara offentliga finanser i Lettland.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	9
Villkoren för Sveriges kredit till Lettland	9
Särskilt yttrande	11
Villkoren för Sveriges kredit till Lettland (MP)	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Skrivelsen	12

Tabeller

Tabell 1. Nyckeltal för Lettland 2008–2010	5
Tabell 2. Kreditpaketet till Lettland (miljoner euro)	6
Tabell 3. Villkoren i de olika krediterna till Lettland	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Villkoren för Sveriges kredit till Lettland

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:244 till handlingarna.

Stockholm den 9 november 2010

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Elisabeth Svantesson (M), Jennie Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Green (S), Carl B Hamilton (FP), Annie Johansson (C), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD), Sven-Erik Bucht (S), Jessica Rosencrantz (M), Jonas Eriksson (MP) och Fredrik Olovsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I slutet av december 2009 beslutade riksdagen att bemyndiga regeringen att under 2010 besluta om en kredit till Lettland på högst 720 miljoner euro (motsvarande ca 6,7 miljarder kronor enligt dagskurs på valutamarknaden). Krediten är ett tillägg till Internationella valutafondens (IMF) och EU:s finansiella stöd till Lettland. Sveriges kredit är i sin tur en del av ett samlat nordiskt kreditpaket (Danmark, Estland, Finland, Norge och Sverige) på totalt 1,9 miljarder euro (motsvarande ca 17,7 miljarder kronor enligt dagskurs).

I slutet av juni 2010 beslutade regeringen att underteckna ett låneavtal med Lettland på 720 miljoner euro. Samtidigt gav regeringen Riksgäldskontoret i uppdrag att handlägga krediten. Avtalet undertecknades den 21 september 2010. Enligt avtalet ska den svenska delen av krediten betalas ut efter IMF:s och EU:s tredje, femte, sjunde och nionde översyn av det lettiska ekonomiska programmet. Lånet ska betalas ut med 220 miljoner euro i samband med den tredje och femte översynen, och med 140 miljoner euro i samband med den sjunde och nionde översynen. I somras godkände EU och IMF den tredje översynen. Några krediter från det nordiska kreditpaketet har dock ännu inte betalats ut. Den lettiska regeringen har till följd av en bättre ekonomisk utveckling än förväntat meddelat att den tills vidare inte har för avsikt att begära någon utbetalning av de nordiska krediterna eller andra bilaterala lån.

När beslutet togs i december 2009 menade riksdagen att det var viktigt att regeringen i anslutning till den första utbetalningen återkom med ytterligare information om bl.a. avtalsvillkoren för krediten. Den nu aktuella skrivelsen är regeringens svar på den information som riksdagen önskat. Vid en intern utfrågning i början av mars 2010 informerade statssekreteraren Susanne Ackum utskottet om utvecklingen i Lettland och den svenska krediten.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Lettlands ekonomiska läge

Lettlands ekonomiska läge har förbättrats väsentligt sedan besluten om krediterna till Lettland togs i slutet av 2009. Den mycket kraftiga nedgången i produktionen har stannat av, importen har minskat och exporten har ökat oväntat starkt. Bytesbalansen vändes till överskott 2009 och BNP steg under första kvartalet 2010 mot såväl kvartalet innan som mot samma kvartal året innan.

Arbetslösheten har dock stigit kraftigt. I genomsnitt var över 20 % av arbetskraften arbetslös under andra halvåret 2009, men förväntningarna är att arbetslösheten långsamt ska börja sjunka under senare delen av 2010.

Tabell 1. Nyckeltal för Lettland 2008–2010

	2008	2009	2010 P	2011 P
BNP	–4,6	–18,0	–3,5	3,3
Privat konsumtion	–5,5	–22,4	–9,0	2,0
Offentlig konsumtion	1,5	–9,2	–10,0	–4,0
Bruttoinvesteringar	15,6	–37,7	–10,0	4,9
Export	–1,3	–13,9	5,0	6,0
Import	–13,6	–34,2	–6,2	3,0
Bytesbalans (% av BNP)	–13,0	9,4	8,2	7,3
Arbetslöshet (%)	7,8	17,3	21,0	19,2
Inflation (årsgenomsnitt)	15,3	3,3	–2,0	0,0

Källa: EU-kommissionen och IMF.

Lettlands tidigare mycket höga inflation vändes mot en prisnedgång under 2009. Förväntningarna är att priserna ska gå ned med ytterligare ett par procent under 2010, för att ligga stilla under 2011. Även lönerna har sjunkit, men enligt regeringen finns det inga entydiga uppgifter om storleken på nedgången. Det är dock tydligt att Lettlands internationella konkurrenskraft förbättrats under det senaste året, enligt regeringen.

Läget på finansmarknaden har också förbättrats och blivit mer stabilt. De korta räntorna har sjunkit ned till en nivå mellan 2 och 5 % under 2010, från en nivå på 35 % sommaren 2009. Devalveringstrycket på den lettiska valutan har i stort sett försvunnit, och den lettiska statens möjligheter att finansiera budgetunderskottet genom normal upplåning på marknaden har ökat avsevärt.

Lettlands ekonomisk-politiska program

Krediterna till Lettland är kopplade till ett ekonomisk-politiskt program som utarbetats av Lettland tillsammans med EU och IMF. Programmet var från början tänkt att löpa t.o.m. mars 2011, men har förlängts till den 22 december 2011.

Programmets innehåll och översyn

Syftet med programmet är att uppnå hållbara offentliga finanser och stärka Lettlands internationella konkurrenskraft. Ett viktigt mål är att skapa förutsättningar för att Lettland ska kunna införa euron 2014. I programmet anges konkreta årliga mål för hur budgetunderskottet ska sänkas. Underskottet ska uppgå till högst 10 % av BNP 2009, 8,5 % 2010, 6 % 2011 och 3 % 2012. En viktig del när programmet formades var att begränsa de negativa sociala verkningarna av programmet. Av den anledningen har

olika delar av det sociala skyddsnätet undantagits från besparingskrav. Åtgärder som förstärkt det sociala skyddet har inte heller räknats in i budgetunderskottet när översyner gjorts.

Sammanlagt ska nio översyner genomföras under programmets livstid. Den tredje översynen genomfördes och godkändes av EU och IMF under perioden maj–juli 2010. I den konstaterades att Lettland följt programmet på ett tillfredsställande sätt. Budgetmålet för 2009 nåddes med god marginal (9 % av BNP) och förutsättningar bedömdes som goda för att man även ska klara målet för 2010. Detta trots att Lettland gjort vissa avsteg från programmet, bl.a. genom att man sänkt vissa mervärdesskatter. Vidare har en plan lagts fram för hur Parexbanken ska rekonstrueras. Planen följer samma modell som tillämpades av Sverige i samband med den svenska finanskrisen i början av 1990, dvs. att de dåliga tillgångarna särskiljs från banken i ett särskilt institut. För att förbättra funktionen på de finansmarknaderna har också ett antal åtgärder vidtagits för att stärka den finansiella tillsynen.

Finansieringen av programmet

Som framgår av tabell 2 är Lettlands ekonomisk-politiska program kopplat till ett kreditpaket på totalt 7,5 miljarder euro (motsvarande ca 70 miljarder kronor enligt aktuell dagskurs). De multilaterala långgivarna (EU, IMF, Världsbanken och EBRD) har åtagit sig att låna ut 5,3 miljarder euro, medan de enskilda länderna åtagit sig att bilateralt låna ut 2,2 miljarder euro till Lettland, varav Norden inklusive Estland står för 1,9 miljarder euro.

Tabell 2. Kreditpaketet till Lettland (miljoner euro)

Långgivare	Åtagande	Utbetalat
EU	3 100	2 900
Norden (inkl. Estland)	1 900	0
IMF	1 700	1 200
Världsbanken	400	200
Tjeckien	200	0
Polen	100	0
Europeiska utvecklingsbanken (EBRD)	100	100
Summa	7 500	4 400

Källa: Finansdepartementet.

Hittills har 4,4 miljarder euro av det totala åtagandet på 7,5 miljarder euro betalats ut. Samtliga utbetalningar har gjorts av de multilaterala långgivarna. Enligt det ekonomisk-politiska programmet och finansieringsplanen skulle den första utbetalningen av de nordiska lånen ha ägt rum i samband med att den tredje översynen godkändes, dvs. i juli 2010. Den lettiska regeringen har dock meddelat att den tills vidare inte har för avsikt att begära någon utbetalning av de nordiska lånen eller lån från andra bilaterala långgi-

vare. Anledningen är det förbättrade ekonomiska och finansiella läget, vilket kraftigt ökat den lettiska statens möjligheter att finansiera budgetunderskottet genom normal upplåning på marknaderna.

Villkoren för Sveriges kredit till Lettland

De nordiska ländernas villkor för Lettlandslånen är reglerade i bilaterala avtal mellan det enskilda landet och Lettland. De olika nordiska avtalen med Lettland är dock i stort sett identiska och innehåller samma ränte- och amorteringsvillkor som de lån som de nordiska länderna tidigare beviljat Island.

Räntan på de nordiska lånen (utbetalat belopp) är rörlig och uppgår till tremånadersräntan för interbanklån i euro (Euribor) plus 2,75 %. Löptiden är tolv år och de första fem åren är amorteringsfria. Av tabell 3 framgår vidare att avtalsvillkoren mellan de olika långivarna är relativt likartade. Räntesatsen för de nordiska lånen är något högre än EU:s och IMF:s räntesatser, å andra sidan är löptiden för de nordiska lånen betydligt längre. Till detta kan läggas att både EU och IMF tar ut en viss avgift medan de nordiska lånen är avgiftsfria.

Tabell 3. Villkoren i de olika krediterna till Lettland

Långgivare	Räntesats	Löptid
Norden	3 mån Euribor + 2,75 % (ca 3,5 %)	12 år
IMF	SDR-räntan + 3 % (ca 3,3 %)	5 år
EU	AAA euroobligation (ca 3,2 %)	7 år

Källa: Finansdepartementet.

Andra villkor för de nordiska lånen är att Lettland följer det ekonomisk-politiska programmet samt att de nordiska länderna har rätt att begära att Lettland lämnar ut all information som är relevant för tillämpningen och övervakningen av det ekonomisk-politiska programmet. De nordiska lånen ska betalas ut senast 45 dagar efter att EU och IMF utfört och godkänt en översyn av programmet. De nordiska lånen ska betalas ut efter översynerna tre, fem, sju och nio.

Fortsatta utmaningar

Regeringen anger i skrivelsen att det krävs fortsatta stora ansträngningar från Lettland för att landet åter ska få en god tillväxt, minskad arbetslöshet och hållbarhet i de offentliga finanserna. Den närmaste utmaningen är att besluta om en budget för 2011 som leder till ett budgetunderskott på högst 6 % av BNP, dvs. den nivå för 2011 som anges i det ekonomisk-politiska programmet. Utmaningen försvåras, enligt regeringen, av att Lettland håller parlamentsval den 2 oktober 2010. Valutgången är osäker och flera partier har inför valet tagit avstånd från det ekonomisk-politiska programmet.

Kompletterande information

Budgetpropositionen för 2011

I budgetpropositionen för 2011 under utgiftsområde 2 tar regeringen under avsnitt 13 upp krediten till Lettland. Bland annat anger regeringen att avtalen med Lettland undertecknades den 21 september 2010.

Regeringen skriver också att sedan den nu aktuella skrivelsen lämnades till riksdagen har det ekonomiska läget i Lettland fortsatt att förbättras. BNP steg under andra kvartalet med 0,1 % jämfört med första kvartalet, enligt preliminära siffror. Därmed har Lettlands BNP ökat två kvartal i rad, vilket enligt regeringen tyder på att utfallet för helåret 2010 kan bli betydligt bättre än de -3,5 % som tidigare förutsetts i IMF:s och EU:s prognoser. Dessutom fortsatte industriproduktion och exporten att öka under andra kvartalet, vilket indikerar en ytterligare förbättring av Lettlands internationella konkurrenskraft.

Valet i Lettland

Lördagen den 2 oktober 2010 hölls val till det lettiska parlamentet, Saeiman. Resultatet av valet blev att den koalition som bildade det tidigare regeringsunderlaget gick relativt starkt framåt, trots att koalitionen fått ta ansvaret för att hantera den ekonomiska krisen och genomfört många och omfattande åtgärder för att minska det kraftigt stigande underskottet i statsbudgeten. Valets främste segrare var Enhetsalliansen, den sittande premiärministern Valdis Dombrovskis parti, som ökade från 22 till 33 mandat.

Dombrovskis fick den 2 november 2010 uppdraget att på nytt bilda regering. Den 3 november 2010 röstade Saeiman igenom en regeringskoalition bestående av Enhetsalliansen och De Grönas och Böndernas förbund, som tillsammans har 55 av parlamentets 100 platser.

Utskottets överväganden

Villkoren för Sveriges kredit till Lettland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse om villkoren för Sveriges kredit till Lettland till handlingarna. Skrivelsen är resultatet av en begäran från utskottet till följd av att regeringens tidigare beslutsunderlag saknade uppgifter om villkoren för krediten. Utskottet konstaterar att skrivelsen innehåller kompletterande information om den senaste ekonomiska utvecklingen i Lettland och villkoren för den lettiska krediten. Utskottet konstaterar att det är glädjande att det ekonomiska läget i Lettland förbättrats väsentligt under det senaste året, men att det fortfarande återstår betydande utmaningar för att få ned den höga arbetslösheten, öka tillväxten och få till stånd hållbara offentliga finanser i Lettland.

Jämför särskilt yttrande (MP).

Utskottet har granskat regeringens skrivelse 2009/10:244 Villkoren för Sveriges kredit till Lettland.

Skrivelsen är ett resultat av att utskottet i samband med beslutet att bemyndiga regeringen att ge Lettland en kredit på högst 720 miljoner euro ansåg att regeringen, i samband med den första utbetalningen av lånet, i en skrivelse skulle återkomma till riksdagen med ytterligare information. Bakgrunden till utskottets ställningstagande var att regeringens beslutsunderlag saknade uppgifter om villkoren för den lettiska krediten.

Efter en genomgång kan utskottet konstatera att den nu aktuella skrivelsen innehåller kompletterande information om den senaste ekonomiska utvecklingen i Lettland och villkoren för de svenska och nordiska bilaterala krediterna till Lettland. Avtalen med Lettland undertecknades i september 2010 och av skrivelsen framgår att villkoren för krediterna i stort sett är identiska med ränte- och amorteringsvillkoren för de lån som de nordiska länderna beviljade Island under 2009. Utskottet vill här också framhålla att regeringen under våren 2010 informerat utskottet om utvecklingen i Lettland och läget i avtalsförhandlingarna.

Av skrivelsen framgår att det ekonomiska läget i Lettland förbättrats väsentligt under det senaste året. Bytesbalansen har vänt från kraftigt underskott till överskott, BNP har åter börjat stiga efter den mycket kraftiga nedgången under 2009 och situationen på finansmarknaderna har stabilise-

rats väsentligt jämfört med situationen under stora delar av 2009. Denna utveckling har bidragit till att den lettiska regeringen valt att tills vidare inte begära någon utbetalning av de nordiska krediterna.

Utskottet konstaterar att stödet och förhandlingen med Lettland koordinerats av EU och IMF, vilket enligt utskottets mening varit en fördel. Det finns i detta sammanhang också anledning att notera att det inom EU nu pågår ett omfattande arbete med att förbättra och strama upp regelverk och tillsyn för att minska riskerna att medlemsländerna hamnar i samma situation som Lettland gjorde i mitten av 2000-talet.

Enligt utskottets mening är det mycket glädjande att den ekonomiska situationen i Lettland ljusnat. Utskottet kan dock konstatera att utmaningarna fortfarande är stora. Arbetslösheten är mycket hög och den fortsatta vägen mot stabil tillväxt och hållbara offentliga finanser kommer att kräva fortsatta stora ansträngningar av såväl det politiska systemet som det lettiska folket.

Med det som anförts föreslår utskottet att regeringens skrivelse om villkoren för Sveriges kredit till Lettland läggs till handlingarna.

Särskilt yttrande

Villkoren för Sveriges kredit till Lettland (MP)

Jonas Eriksson (MP) anför:

När riksdagen i slutet av december 2009 beslutade att bemyndiga regeringen att ge Lettland en kredit på högst 720 miljoner euro lämnade Miljöpartiet ett särskilt yttrande. Anledningen var att det fanns stora brister i regeringens beslutsunderlag. Propositionen saknade uppgifter om såväl villkoren för krediten som utgångspunkterna för låneförhandlingarna. Tidigare under 2009 hade riksdagen tagit beslut om att bemyndiga regeringen att ge kredit till Island. Även i det fallet var regeringens beslutsunderlag mycket bristfälligt.

Jag vill med detta yttrande upprepa att det är Miljöpartiets bestämda uppfattning att det är extremt viktigt att riksdagen får fullständig information innan man fattar beslut av sådan omfattning och betydelse som t.ex. besluten om krediter till Lettland och Island. Det är högst otillfredsställande att regeringens underlag vid beslutstillfället saknar viktiga uppgifter. Det är inte acceptabelt att regeringen i propositioner anger att man i ett senare skede avser att återkomma till riksdagen med ytterligare information.

Miljöpartiet förutsätter att liknande propositioner i framtiden kommer att innehålla fullständig beslutsinformation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2009/10:244 Villkoren för Sveriges kredit till Lettland.